

Den Haag, Maranathakerk, 5 mei 2024. Ds. Bert Kuipers.

Jesaja 45, 15-19 en Johannes 15, 9-17

Laten we het vanmorgen eens over de liefde hebben. In de bijbelteksten van vandaag is er voldoende aanleiding om daar wat dieper in te duiken. Ook aardig als u straks thuis komt en de thuisblijvers verantwoording kunt afleggen: 'waar ging het over?' 'over de liefde!' 'En wat zei hij er over?' 'Prachtige dingen'. Laten we dat samen proberen....

Op voorhand dit zo gezegd, want over de liefde kun je alleen maar prachtige dingen zeggen. Misschien had ik vanmorgen kunnen volstaan met de omwerking van een oude trouwdienst. Hoewel, de liefde van het ene bruidspaar, die kun je niet één op één vergelijken met dat van het volgende.

Maar wat bedoelen we met liefde? Over wiens liefde gaat het eigenlijk? In beginsel over de liefde van Jezus voor zijn vrienden, en andersom. En daaraan verbonden gaat het over de liefde of tenminste de verbondenheid van die jongens onderling.

Jongens? Nou ja, het zijn natuurlijk gewoon volwassen mannen, waarvan we eigenlijk maar heel weinig weten. Af en toe stelt er eens een van hen een vraag. Die staat dan even in de schijnwerpers. Thomas, doet dat een paar keer. En dan krijgt hij een speciaal antwoord. Maar hebben we nou een beeld van Thomas, is hij iemand om lief te hebben?

Drie discipelen hebben een bevoorrechte positie in de club. Dat zijn Johannes, Jacobus en Petrus. Petrus, die blijkt trouwens een schoonmoeder te hebben, Marcus weet dat, dus hij moet wel getrouwd zijn. Maar is hij dan wel eens bij zijn vrouw, of heeft hij haar ingeruild voor Jezus? Over liefde gesproken...

Ze trekken dag in dag uit met elkaar op, die twaalf, tenminste die indruk krijg je. Waar slapen ze? Waar eten ze? Wie zorgt er voor het logies? Judas heeft de clubkas, gaat hij af en toe naar de markt en koopt het een en ander? Ergens lezen we dat hij uit die clubkas geld voor zichzelf wegnam, hoe werkte dat uit....ontplofte de hele club toen tegen Judas?

Als het dan Pasen is geweest, Judas is inmiddels weggefallen, zijn ze nog intensiever bij elkaar dan voor die tijd. Eerst zelfs achter gesloten deuren. Je zou die tijd kunnen zien als de generale repetitie voor de tijd na Pinksteren, de periode waar het boek Handelingen over schrijft. De tijd dat de navolgers van Jezus alles met elkaar delen en alles gemeenschappelijk hebben. Over liefde gesproken.

Dat is de achtergrond van de woorden die Jezus vandaag spreekt over 'de liefde'. Het is geen stof uit een poëziealbum, maar dagelijkse kost voor die 12 mannen die met elkaar het leven delen, uit wat we dan maar zullen noemen: de messiaanse droom. Zij zijn met elkaar verantwoordelijk voor het fenomeen kerk. Dus lezen, kijken wat wij daar van kunnen leren.

In de Laurenskerk van Rotterdam die ik mijn halve leven mocht dienen, zit de gemeente in het koor tussen twaalf grote stevige gotische zuilen. Die symboliseren de 12 apostelen, legden we altijd uit. Of de bouwers het destijds ook zo bedoeld hadden, dat weet ik niet, maar het maakt wel indruk.

Hoe is het die apostelen verder vergaan? Op één na zijn al die apostelen ooit aan een akelig eind gekomen, ze werden martelaar. Het instrument van hun dood dragen ze in hun handen. Je kunt ze daaraan herkennen. Die liefde die ze droegen en waardoor ze werden gedragen, dat was geen gratis aangelegenheid.

Dus: wat is liefde? Is dat een 'iets', een 'hoeveelheid', een 'ding', iets zelfstandigs? Waar liefde woont, gebiedt de Heer zijn zegen. Kun je de maat van liefde meten, een beetje, best wel veel, overweldigend maar hoe meet je dat dan?

'Ik wens jullie veel liefde', zeg je tegen een bruidspaar. Waar halen ze dan die overvloed vandaan? Of zat dat al in hen, en nu ze samen zijn wordt het alleen maar meer. Liefde die je deelt groeit.

Of is liefde een zelfstandige instantie, een soort van persoon? 'God is liefde' zeggen we, heel inclusief, is het dan ook andersom? Is liefde dan God. Als die liefde verschaalt en verdunt, hoe komt dat dan, is dat een soort van godsverduistering?

Of is liefde gewoon een menselijke grondhouding, het zit in je of niet. De een is nu eenmaal van nature een onverbeterlijke mopperkont, daar komt geen vriendelijk woord uit, de ander een onvoorwaardelijke schat. Valt er aan die onaardige, niet lieve mopperkont niks te verbeteren?

Uit al die vanzelfsprekende uitdrukkingen, wandtegeltjes-wijsheid blijkt dat we heel veel over de liefde weten te zeggen, maar wat liefde nu eigenlijk precies is? Waar het vandaan komt en hoe we het kunnen oproepen?

Koningin Juliana vraagt in een interview, als ze al aardig op leeftijd is, aan haar echtgenoot Bernhard waarom hij haar eigenlijk ooit getrouwd heeft. Na de zoveelste monografie over onze ondernemende oorlogsprins hebben wij wel een beetje een idee. De majesteit niet, ze hult zich nog in de romantische veronderstelling dat zijn liefde roeping was. En laten we de onherleidbaarheid van onze keuze voor die ene, of voor die andere maar zo houden.

Dat kind dat net geboren is en de ouders trakteert op een eerste lach, die smelten daar voor, is dat liefde? Die man of vrouw die jouw aandacht wel heel bijzonder trekt, die lacht om je grapjes, die je zo veroverend aankijkt, is dat liefde?

Waar komt liefde vandaan? Jezus begint bij zich zelf. Ik heb jullie liefgehad, zoals de Vader mij heeft liefgehad, blijf in mijn liefde. Jezus heeft die leerlingen maar zo van straat geplukt, van hun netten vandaan, de vissersboot uit, hij riep ze en ze kwamen en ze gingen niet meer weg.

Waarom hij nou net die onberekenbare Simon Petrus koos, en Jacobus, Johannes en Nathanael, wist hij wie ze waren? Wist Hij wie hij in huis haalde. Hij riep ze, ze luisterden, ze volgden hem en er ontstond een wederkerigheid die niet meer ophield.

Liefde is dus geen ding, het gebeurt. Het is een vonk, die oplicht en een vuur kan worden. Maar de vonk kan ook gewoon uitdoven, ook al blijft de herinnering sluimeren. En vuur wordt een vlam, en die kan heel je omgeving doen oplichten, verwarmen. Maar het is de kunst om het vuur zo te laten branden dat je er niet aan opbrandt, dat je niet door verbrandt.

Liefde is meer dan eros, hartstocht. Om een stel te worden, man-vrouw, maar natuurlijk ook man-man en vrouw-vrouw, is het wel fijn dat de hartstocht niet ontbreekt. Ofschoon er heel wat stellen zijn bij wie de hartstocht er maar even was, in het begin. Bij hen is liefde vooral overgave, toevertrouwd zijn, vertrouwd zijn, voor elkaar een open boek zijn. Heel wat huwelijken, en zeker niet alleen die van de royals of de adel, zijn op en uit berekening gegrond. Juliana heeft dat kennelijk nooit zo begrepen, hoewel...

Liefde is meer dan eros, hartstocht. Die discipelen lagen niet bij elkaar in bed, hooguit de geliefde leerling aan de borst van de Meester, daar blijft het bij. De liefde waarin Jezus hen aanbeveelt heeft minder iets van affectie dan wel van een ambacht. Je moet er wat voor doen, om die liefde in de lucht te houden. Je toevertrouwen aan de ander, je zelf open stellen voor die ander, dat in die ander zoeken waardoor hij kan open bloeien, sterker worden, mededeelzamer ook. Liefde vindt plaats halverwege zenden en ontvangen, geven en delen.

Maar waar haal je dat vandaan? Jezus laat die liefde die hij, even ambachtelijk als zijn leerlingen voor hen opbrengt, wortelen in de vader. 'Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat'....hij zich in Jezus aan ons mensen heeft toevertrouwd.

Geen eros? Dat valt nog te bezien. Als je hoort hoe God jaloers kan worden, als zijn volk het waagt met andere goden, krachten en machten, dan weet ik dat nog niet zo. Liefde is eros, Agape, overgave, vertrouwen. En humor en verwondering is de vonk die dit alles in werking brengt. In de naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest

Amen.

Smeekgebed

Laten wij de Heer om ontferming aanroepen
Voor alles dat ons bezig houdt en onze geest verwacht
Prikkel, beelden, woorden, verwachtingen...
Dat korte moment van kostbare stilte
Samen met ontelbaar velen in heel ons land
Als wisselgeld voor serieuze aandacht
Voor vrijheid, die we nooit uit handen mogen geven
De verhalen van toen die zo lijken
Op de geruchten van vandaag
De verdachtmakingen en verwijten
Het onderscheiden van de een en de ander
Hoe heeft dat zo ons volk kunnen verdelen.
De angst voor geweld, de machteloosheid
tegenover onderdrukking en leugen
Bedoeld om mensen het zwijgen op te leggen
En murw te maken tegenover onmenselijkheid
Hoe worden wij ooit volwassen
En delen zorgen met elkaar
Zo bidden wij tot U en zingen: